

DOSTATECZNIE (463) *av*

o, a oraz pierwsze e jasne [w tym w a 6 r. błędne znakowanie], -e (50), -é (3) *MurzHist* (2), *MurzOrt. comp i sup* (73+1) (nã)dostateczniéj; -éj (5), -(e)j (69).

Sł stp, Cn notuje, Linde XIX w. s.v. dostateczny.

1. Wystarczająco, tyle ile trzeba, tak jak trzeba, właściwie, należycie, dokładnie; *plene Mącz, Cn; idonee, ad libellam, liquido, perspecte, plane Mącz; plena manu, solide, sufficienter Cn; curiose, fuse Calep* (398) : A ze łzye każdy łznych ma zachowacz przy they bithwye, czo łzie zbroye brony kony myełcza dnja y godziny dothicze vedlye thego yako iefth na they virzazaney cedulye nyzey dostatecznye vypyłzano *MetrKor* 26/62, 34/135v; Y łfedl ij vmyl łie ij przezrzłł dostatecznie/ ij przyłfedl zalię widzłtz. *OpecŻyw* 63; *PatKaz III* 107; Thu acżkolwiekem nieczo namienił o łprawowaniu Wodek y o paleniu/ A włzakże nietak dostatecznie yle potrzeba *FalZioł II* 3b, I 9c, 50b, IV 44b, V 83, 96; *BielŻyw nlb* 3; *GlabGad* A2, E2; *LibLeg* 10/66v, 113, 11/40v, 91v, 106v (14); *WróbŻołtGlab* A3; tak łwiętego tak hoynego tak łprawiedliwego zadny ięzik ani zadne flowo thego dostatecznie nigdy wyłlawicz niemoze *RejPs* 214v, 22v, 93v, 171v, 186; *SeklWyzn* b2v, b3, c3v; *RejKup* z4v; *HistAl* I5; i okazał mu dostatecznié prawość łwoię wtem włzyłtkiem co Spiérze vczynił *MurzHist* V2v, Pv; *MurzOrt* B; *KromRozm II* a4v, d, e, h2; A czego bych ya dostatecznye nye wyprłwił/ mozełz łye vcyec do vczeniłłych. *KromRozm III* A5, K8; *Diar* 55; *GliczKsiqż* E5, F8v, I5v; *LubPs* hh3v; *GroicPorz* A3v, eev, hh3v; *GroicPorzRej* C4; *KrowObr* 54, 124; *RejWiz* A8; *Leop* B2, *Is* 19 *arg*, VVv, VVuu6; *OrzList* iv; *UstPraw* 12; A ia powiem dostatecznie/ iáko łie co słtáło. *KochZuz* A2, A4v; pan Bog [...] pożádał tego od włzego narodu ludzkiego/ [...] áby káždy ná łwym mieyłcu zołtáwáiąc/ [...] prace powołania łwego dostáthecznie wykonywał *LeszczRzecz* A2v; *BibRadz I* *5v, *Ex* 31/5, *Deut* 13/14, *Ps* 118/140, I 353v, *Act* 23/15, 20; *OrzRozm* I4v, M, M2 [3 r.], S3; [*Prometeusz*] Ałtronomiá vmiáł dostáthecznie/ przeto mu ty dáry Poetowie przypifali s tey náuki. *BielKron* 23v, 27v, 108, 116, 122, 133 (14); *GrzegRóżn* F3v; *KwiatKsiqż* F3, G, K, L2v; antequam plane constitit condemnatur, Pirwey skazan niźli łie dostatecznie rzecz okazałá. *Mącz* 418b, 152a, 169c, 195b, 251b, 406a (10); *LeovPrzep* I3v; *RejAp* 69, 79, 128v, 147; *GórnDworz* M3v, Y4, Cc3; *GrzepGeom* L, N3v; Pánie miły iuz tu włzytko dostáthecznie nágothowano/ á we włzytkim mieście niemáłz gołpody godnieyłzey nád tę *HistRzym* 59v, 2v, 54, 74; *RejPos* 31, 41, 89v, 100v, 236v, 326v; *BiałKat* 41, 266; *GrzegŚm* 57; Bo niemogá vyść wiecznego potępienia/ iefli zá grzech popełniony dostáthecznie pokutowáć niebędá. *KuczKat* 115, 40, 100, 125, 150, 195 (12); *RejZwierc* 89, 188v; *BielSpr* 60v; *KochMon* 29; *WujJud* 19v, 20, 50, 54v, 78v (11); *WujJudConf* 19v, 27v, 38v, 73v; *RejPosWstaw* 21v, 22, 41v, [41²] [2 r.], [143²] [2 r.], [143⁴]v; *RejPosRozpr* b3v; *BudNT przedm* b2v, c6v; *CzechRozm* 105, 107, 123v, 129, 161v (16); *PaprpPan* D2; Ktemu na tymże zjeździe aby się dostatecznie inkwizycyja uczyniła, kto jest przyczyną nefandi sceleris około zamordowania pisarza zakrzeńskiego *ZapMaz II G* 61/78v; *KarnNap* C3v, D2v; w zbytku y w rozmáitości łzat iáko wielką iefł márnóść/ żaden tego dostáthecznie wypowiedzieć niemoze [*nulla oratione satis exprimi potest*]. *ModrzBaz* 50, 26, 28v, 87v, 90, 104v (17); *ModrzBazBud* ¶5v; *SkarJedn* A*, 99, 267, 275, 360; *Oczko* 3v, [41]v; *ZapKościar* 1582/26v, 27 [2 r.]; *SkarŻyw* A5v, 52, 240, 535; *StryjKron kt*, 31, 59, 245, 432; *CzechEp* 8, 78, 109, 118 *marg*, 243 (10); *NiemObr* 21, 40, 42, 51, 78 (19); *ReszPrz* 73; *ReszHoz* 128;

Nie iadł łam nigdy/ aż onych v łwego łtołu dołtátecznie nákarcił *ReszList* 172; *WerGość* 236, 264; HOynie cię Bóg obdarzył cnotami wielkimi/ [...] Sam tylko Kochánowlki Składáč dołwiádczony/ Mógł piórem wymálować dołtátecznie ony. *PudłFr* 42; Gdyby łię o włzyłtkim co w Polłcze ludzie gánią dołtátecznie mowić miáło/ wzięłoby to wiele czału *GórnRozm* C4, G4v; *PaprUp* B3v; *ActReg* 108, 109, 127, 161; *Calep* 279a; *GostGosp* 32; *OrzJan* 3; *LatHar* 156, 164 *marg*, 189; Abowiem łami dołtátecznie wiećie [*diligenter scitis*]/ iz dzień Pániłki/ ták przyidzie/ iáko złódziey w nocy. *WujNT* 1. *Thess* 5/2, *Matth* 2/16, *Act* 18/26, s. 487 *marg*, *Act* 23/15, 24/22, s. 672; krew Pána Chryłtułowá/ dołyc vczyniła zá włzyłtkie/ *Sufficienter, sed non efficaciter*. to ielt Dołtátecznie/ ále nie łkutecznie. *WysKaz* 26; Ale w Mázwólzu á w Litwie ielcze dołtáteczniéy włóki łą wymierzone y łiedliłká. *SarnStat* 475; Woźny na próbę ránnégo/ rány niech obeyźrzy dołtátecznie [*vulnera conspiciat debite JanStat* 604] *SarnStat* 616, 72, 96, 144 *marg*, 497, 504 (23); *GrabPospR* Nv; *PowodPr* 18, 37; *VotSzl* C4v.

cum ai (1): choćby nabárziey łie vkorzył/ [...] iednáł godny dołtátecznie być nigdy niemożelz/ ábył w dom twoy gołciá ták zacnego przyiáł. *KarnNap* D2v.

W charakterystycznych połączeniach: dostatecznie (do-, wy-)wiedzieć (się) (dowiadować się) (32), (do-, po-, u-, wy-)zna(wa)ć (15), (na-, o-, od-, wy-)pis(ow)ać (65), (na-, przy-, wy-)uczyć (nauczać) (17), objałnić, objawić (2), (o-, od-, wy-)powiedzieć (powiadać) (23), oznajmować (4), (p)okaz(ow)ać (się) (ukazować) (43), (po-, wy-, z-)rozumieć (24), wierzyć (5).

Zwroty: »dostatecznie dosyc uczynić, dosyc czyniácy« = *plene respondere Modrz* [szyk zmienny] (3 : 1): *PowUrb* 2; Wiemy teł/ że Pan Chriłtus zá nas dołtátecznie dołyc vczynił *WujJud* 92v; *ModrzBaz* 134; *LatHar* 146.

praw. »dostatecznie dowiełć« [szyk zmienny] (5): *OrzList kt*; onym [...] áłbo ich bliźzym/ gdy dowiodá dołtátecznie bliłkołci/ [*demonstratione evidenti propinquitatem probantibus JanStat* 902]/ dopułłimy zbiéráć/ y onych vżywáć wedle woléy łwéy *SarnStat* 1118, 152, 512, 1240.

praw. »dostatecznie nagrodzić« = *plenariam satisfactionem impendere JanStat* (3): [jełłi] niektórzy z nich [...] łzkody bądź máłé bądź wielkié podéymá w rzeczách y ołobách: tedy im to dołtátecznie nágradźimy. *SarnStat* 135 [*idem* 2 r.] 451, 883.

»dostatecznie nasycić się« = *exaturare, obsaturare Mącz* [szyk zmienny] (3): *Mącz* 369c; końcá rzece oney cíekácej nie było/ poty áłz łię włzyłcy dołtátecznie nályćili. *SkarŻyw* 384; *LatHar* 599.

»dostatecznie opatrzyć, opatrzony« [szyk zmienny] (3 : 1): niech łię rozwełelę z łynámi twemi/ włzelákimi dáry twoimi dołtátecznie opátrzony. *LatHar* 589; A Rotmiłtrze máiá tego doyźrzec/ iáłkoby łie káždy towarzyłz iego opátrzył dołtátecznie do obozu żywnołciá *SarnStat* 366, [1023]; *GrabPospR* N.

»dostatecznie zapłacić, odpłacić« = *plenarie exsolvere JanStat* (szyk zmienny) (4 : 1): *BielŻyw nlb* 3; Wawrziniel, y Dominik Tokarscy. dali, y zapłaciłi, temuz Marćinowi Tokarskiemu [...] zewłitłkich ruchaiáćich rzeczý w Tokarach, za co iemu połtápiłi, i zapłaciłi dostatecznie *ZapKóscier* 1581/19v, 1589/85; *SarnStat* 190, 898.

Wyrażenie: »(nie)dosyc dostatecznie« = (nie)zupelnie wystarczajáco (18): Dołycýel dołtátecznye práwy kołcyół wypiłł/ y ná oko/ yáko ono mowýł/ pokazał *KromRozm III* Q3v; *Diar* 82; *GliczKsiqł* O4v; *RejPos* 31; *RejPosWiecz*² 94, 94v; *RejPosWstaw* [21²]; *CzechRozm* 164, 175, 194v, 228v; IÁko

wiele ná dobrych obyczáioch należy/ [...] w pirwŕszych Księgách doŕyć doŕtátecznie/ ile fię nam zda/ vkazáliŕmy [*superiore libro satis, ut videmur, exposuimus*]. *ModrzBaz* 69v; *SkarŹyw* 119; *CzechEp* 339; *NiemObr* 40, 80; [BoŹe] ktorys z ták wielkim nakládem doŕyć doŕtátecznie oddalił od nas wŕzelkie karánia/ [...] proŕimy cię/ przez naŕwiętzá mękę twoię/ áby nas bronić raczył/ od wŕzelkich zdrađ ízátánŕkich *LatHar* 283; *WujNT* 248.

Szeregi: »cale a (i) dostatecznie« (2): Bo zaprawdę rádźibychmy to widzieli/ áby tá ŕwięta praca y w namnieyŕzym punkcie nie bylá naruŕzona/ y owŕzem áby ták cále á doŕtátecznie bylá na íaŕniá podaná *BibRadz* I *6; *CzechRozm* 209v.

»nie w częŕci ale dostatecznie« (1): IákoŹ nie dáleko więcey tego co mowił [Bóg] przez íyná íwego miłego/ iuŹ nie w częŕci íákiey/ ále doŕtátecznie wołá íwoię prze zeń oznaymiwŕzy dochowác/ y porzánie ná wieczná pámiátkę zoŕtáwić nie miał? *NiemObr* 72.

»dobrze i (a) dostatecznie« = *bene et locuplete* *Modrz* [*szyk 12 : 1*] (13); *LibLeg* 10/113; *GroicPorz* A3v; *Mqcz* 383c; *RejPos* 140v; Y Ten Artykuł/ poniewáŹ wŕzyŕtek od nas wŕięty íeft/ y w Koŕciele tego lepiej y doŕtáteczniej vcŹá/ opuŕciłichmy dla krotkoŕci. *WujJud* 62v; *CzechRozm* 96 *marginis*, 254, **v; *ModrzBaz* 1; *CzechEp* 123; czynię to dla tego/ áby fię tá rzecz lepiej y doŕtáteczniej pokazáá. *NiemObr* 35; *ActReg* 50; *SarnStat* 1175.

»dostatecznie i dołóŹnie« (1): Wyemy tho doŕić doŕtátecznye y dołóŹnye/ íz kapláńŕtwo yeŕt tákowy ítan poćciwy/ boŕki/ á wyełki *GliczKŕsiŹ* O4v.

»doskonale (i) dostatecznie« [*szyk 2 : 1*] (3): Perlito, Doskonále/ doŕtátecznie flub íwoy wypełniam. *Mqcz* 196a; *CzechRozm* A3v; *LatHar* 146.

»dostatecznie i dowodnie« (*szyk 1 : 1*) (2): Tobiebym ía mógl ná to doŕyć doŕtátecznie y dowodnie odpowiędzieć/ ktory íłowu BoŹemu wierzyŕz *CzechRozm* 175, 172.

»dostatecznie i gruntownie« (1): ále idzie o Zydy/ áby m ímiał z nimi doŕtáteczniej y gruntowniej mowić/ y rzecz tę pokazáć. *CzechRozm* 107.

»jáŕnie i (a) dostatecznie« (2): Bo co ná yednym myeyŕcu zákryćye nápiŕano/ álbo nye doŕtátecznye wyráŹono/ ná drugim íye yáŕnyey á doŕtátecznyey náyduye. *KromRozm II* q4; *CzechRozm* 164.

»krotko i dostatecznie« (1): to co ku zbáwieniu wierzyć/ y wyznawác potrzebá/ krotko y doŕtátecznie/ od ducha BoŹego wyráŹono/ y w piŕmie í. ná wielu mieyŕcách pozostáwiono mamy *NiemObr* 93.

»mocnie a dostatecznie« (1): ale y częgo íie tak nauczýwamy/ to lepiej vmiemy/ íkładniej wymawiamy/ y mocniej a doŕtáteczniej pamiętamy. *KwiatKŕsiŹ* L2v.

»dostatecznie i obficie« [*szyk 1 : 1*] (2): Wálźci to wláŕny vrzád/ [...] áby ták młodźieńcy byli ćwiczeni/ íákoby oni rodźicow y przyiációł íwych Źáduy/ á Rzeczypoŕpolitey y Zborowemu oczekawánium doŕtáteczniej y obficiey niekiedy doŕyć vcŹynili [*plenius uberiusque respondeant*]. *ModrzBaz* 134; *LatHar* 230.

»pewnie a dostatecznie« (1): *Constitutio definitiva*, Státut á vŕtáwá zupełna/ pewnie á doŕtátecznie rzecz opiŕuiąc. *Mqcz* 128a.

»dostatecznie i porzánie« (1): vpátrowálem miŕterŕtwo X. K. [...] ktoryby íemu/ doŕtáteczniej/ y porzániej (iáko vczeńŕzy y ípoŕobnieyŕzy) ná wŕzytko odpowiędzieć [...] mogł *NiemObr* 24.

»prawie (a, i) dostatecznie« [szyk 2 : 1] (3): *KrowObr* 123; *Mqcz* 148d; To ięft/ iż z niego prawie a doftátiecznie może każdy wiedziec/ którym porządkiem fłowá w Hywreyfkich Bibliach idą. *BudBib* B4.

»słusznie a dostatecznie« (2): *BielŻyw nlb* 3; *ZLoczyńcá/* który raz dla iákiego podeżrzanego wyftępku fłufznie á doftátiecznie wedle Práwá był męczon/ [...] drugá raz nie ma być męczon *GroicPorz* ii3.

»sprawnie a (i) dostatecznie« [szyk 4 : 2] (6): o wżitkych tich granyczach czy poddany naschi livdzie ftarzi dały sprawnie a doftátiecznie yemv znacz. *LibLeg* 11/84, 11/63v [2 r.], 87v, 93v, 142.

»szeroko (szeroce) a (i) dostatecznie« [szyk 10 : 1] (11): Plene scribere, Szeroko á Doftátiecznie piśác. *Mqcz* 304c; *RejPos* 88v; *Szyrzey* á doftátieczniey nam to wykłádác á przed oczy náfze kłásć raczy íam Pan náfz v íaná s. *RejPosWstaw* 22; *CzechRozm* 9v, 221; *StryjKron* 36; *CzechEp* 40, 80, 289; *NiemObr* 92; *Calep* 441a.

»dostatecznie (i) włásnie« [szyk 2 : 1] (3): Cośmy iufz doftátiecznie y włásnie wyfzżey vkażáli/ według rzeczy y prawdy íamey Híftoriey Latopífczow *StryjKron* 71; *CzechEp* 120; *SarnStat* 1027.

»znacznie i dostatecznie« (2): *CzechRozm* 228v; A co nawięftza/ iużem to (ták tufżę) dofyć znácznie y doftátiecznie pokazał/ iż to wżytko íam I.M.X.K. czyni *CzechEp* 339.

»zupełnie i (a) dostatecznie« [szyk 4 : 3] (7): *PowUrb* 2; Synu Alexander/ iáko zupełniey y doftátieczniey mądrość twoiá vżnáłá/ wżytek fwiát ná skáżeniu ięftth położon *HistAl* G; *GliczKsiqż* 15v; *RejPosWstaw* 21, [143³]; *ZapKościar* 1589/ 85; *WujNT* 89.

»dostatecznie i żrzetelnie« (1): z íáfki Bożey/ doftátiecznie/ y żrzetelnie/ ze fłowá Boże⁸⁰/ przyczyny włafne/ dla częgo cześć/ y chwałę powinny pánu Chríftufowi oddawamy/ pokázác możemy *NiemObr* 117.

2. *Całkowicie, bezwzględnie, zupełnie, bez reszty, absolutnie, ostatecznie; plere Mqcz, Cn; ad integrum, omnimode, totaliter JanStat* (41) : Myła matuchna mylego pana yezufa krom naruffenya afz do ízmyerczy/ ku dobrym uczynkom przyftauała a wnych doftatecznye thrwała *PatKaz III* 151; *MetrKor* 37/2, 4; *SeklKat* Q4v; *ZapWar* 1551 nr 2684; wthorego dnya przed poymanym íwym do thegołz drumlika przífhedfchi yeftth go przeproffil y ínym ízią poyednal doftatecznye *LibMal* 1554/187v; Kryftus może doftátetznie ty zbáwić/ ktorzy przezeń idą do Bogá. *KrowObr* 209v, 209v [2 r.]; [król] vczynił z brátem Olbrácthem vgodę táká/ iż Krol Władzíflaw miał być Krolem całym Węgiarfkim iáko doftátiecznie wybrány y koronowány/ á Olbráctowi poftąpili w Słáfku dzyerzeń kfięftwá *BielKron* 397, 390v, 449v; *KwiatKsiqż* Q; *Mqcz* 304c; Iuż wżytká wola Bogá Oycá náfzego niebiefkiego doftátiecznie íie wypefniłá. *RejPos* 19v, 5v, 187v; *WujJud* 235; *WujJudConf* 124; *BudNT Hebr* 7/13 [25]; *Oczko* 10; *LatHar* 143, 513; *WujNT* 487; zá rádą y zwoleniem Pręłatow y Pánów náfzych doftátiecznie vftáwiamy [omnimode statuimus *JanStat* 576]: iż gdy mąż vmrze/ zóná tylko przy Opráwie domowéy niech zoftánie *SarnStat* 640; wżyftki niezgody/ ípory między ítronámi y ztąd y z owąd wzruřzoné y doftátiecznie máią bydż vfpokoioné [*dimissa et totaliter sopita debent esse JanStat* 844] *SarnStat* 1068, 188, 364, 915, 978, 1109 (9).

W charakterystycznych połączeniach: *dostatecznie oczyścić, odpuścić (odpuszczony)* (3), *pojednać się, przyzwolić, postanowić (ustawić)* (3), *trwać, zbawić* (4).

Zwrot: »dostatecznie się skończyć« = *totaliter esse definitum JanStat (1): [grosz] ma im bydź dan za pracą [...] iako długo pytanie o męzoboyftwo doftatecznie fie lkończy. SarnStat 515.*

Szeregi: »dostatecznie (a) nierozdzielnie« (2): *tv na tym świecie/ odpvfcza pan bog/ przenażę wiarę zmiłofierdzia fwego grzechy/ doftatecznie/ a nierozdzielnie/ dla Chriftwfa Syna fwego SeklWyzn g2v; SeklKat R.*

»zgoła i dostatecznie« (1): *Atak áni Pan/ áni Duch s. áni Apoftołowie/ onego kteryby nie był Bogiem/ tak zgoła y doftatecznie nigdyby nie miánowali Bogiem CzechEp 238.*

»dostatecznie, (a, i) zupełnie« [szyk 2 : 2] (4): *SeklKat S4; A gdy fy e żaden ná thych trzech Sądziech przeciw niemu nie ozowie/ tám iuz ma być wolny skazan przes Sądowny wyrok/ zupełnie/ doftathecznie GroicPorz o2; KrowObr 178v; Nie ieftci Pan pártáczkim lekarzem/ áby doftatecznie vzdrowić y zupełnie grzechow odpuścić niemiał. WujJud 90.*

3. *Bogato, dostatnio, w obfitości; abunde Mącz; affatim, luculenter Cn (8) : nycz cznoty nyenaydzyefch [...] nycz czudnofzczy a yafnofzczy czego by wpannye maryey nyenalal doftatecznye PatKaz III 150v; [papież Sykstus IV] był też y miłofierny/ ábowiem fy ny Cefarz Páleologá wygnáne s Konftántynopolá/ fwym nakładem doftatecznie chował BielKron 189v; [Bolesław Chabry] w Sieciechowie drugi klatztor záłożył [...] doftatecznie nádány przezeń y przez ziemiániná tey wfi Sieciechá imieniem. BielKron 345v; Mącz 502d; Ale iżby fie doftateczniej fwładectwy Doktorow s. tá nálfá rofprawá ozdobyć mogła/ tedy tu otho iáwnie á iáfnie fwładectwá/ s pifmá ich prawdziwie zniefione/ mieć będziemy. RejPosWiecz² 95.*

cum ai (1): A/ by wżytko wyliczác/ y dniáby nie ftáło/ Ták iéy doftatecznie ieft we wżem piękne ćiało. PudlFr 70.

Zwrot: »dostatecznie żyć« (1): *Czefarze/ Krolowie/ Xiążęta/ y ini wielczy panowie/ rozdawfzy proźniączym lvdziam maietności fwoie/ mvfzą fpoddanych twoich/ [...] podatki wyciągác/ chczáli wedłvg ftanv fwego poćciwie. a doftatecznie żyć. SeklWyzn Gv.*

Szeregi: »ochędożnie i dostatecznie« (1): *[Papież] iedzą y piją vftawitznie/ tak ochędożnie y doftátetznie/ iż też ich obiády y kołácyie kofftownieyfze/ á niłfli Krolewkie. KrowObr 28v.*

»poćciwie a dostatecznie« (1): *SeklWyzn Gv cf »dostatecznie żyć«.*

Synonimy: 1. *dobrze, doskonale, gruntownie, pewnie, porządnie, prawie, sprawnie, właśnie, żrzetelnie;* 2. *doskonale, zupełnie;* 3. *ochędożnie, okwicie.*

Cf DOSTACZNIÉ, DOSTATECZNO, NIEDOSTATECZNIÉ